

Groenewold

Adviesbureau voor
Milieu & Natuur

**Verkenning natuuraspecten uitbreiding
Beeldentuin Garderen**

Opdrachtgever	De Beeldentuin Oude Barnevelderweg 5 3886 PT Garderen
Zaaknummer	2013-014066
Contactpersoon	5.1.2e 0577 - 46 24 82

Uitvoering	Groenewold Adviesbureau voor Milieu & Natuur	
	Dossiernummer	2015016
	Versie	Jul.16-v4
	Behandeld door	5.1.2e
	Datum	6 juli 2016

Inhoudsopgave

1	Aanleiding en doel	3
2	Beschrijving situatie	3
2.1	Korte historie	3
3	Mogelijke uitbreiding	6
4	Beleid Groene ontwikkelzone.....	7
4.1	Kernkwaliteiten GO Garderen	7
4.2	Beschermingsregime GO.....	8
5	(Mogelijke) Effecten plan op kernkwaliteiten	9
6	Suggesties voor natuurlijke inrichting terrein	10
6.1	Bosrand GNN	10
6.2	Groenstroken weiland en sleufsilo's.....	10
6.3	Bosvijver	10
6.4	Wandelbos	11
7	Samenvatting, conclusies en aanbevelingen	11
	Bijlagen.....	11

Bijlagen:

1. Overzicht plangebied
2. Relevant natuurbeleid Gelderland

1 Aanleiding en doel

Als oplossing voor de parkeerproblematiek rond de Beeldentuin, Oude Barnevelderweg 5 te Garderen, gemeente Barneveld is tegenover het bedrijf een bosparkeerterrein aangelegd. Hiervoor is door de provincie op 24 maart 2014 een vergunning Natuurbeschermingswet verleend en een wijzigingsvergunning op 7 december 2015 (zaaknr. 2013-014066).

De aangewezen terreindelen zijn ingericht conform de Nbwet vergunning. Het betreft de inrichting en gebruik van het parkeerterrein en de inrichting en het gebruik van het aangekochte weiland ten zuiden van de beeldentuin.

In 2015 heeft de eigenaar 5.1.2e de naastgelegen boerderij Hogesteeg 36 gekocht. Hiermee is het terrein waarvan 5.1.2e eigenaar is aanzienlijk vergroot. Hij wil dit gebruiken om de Beeldentuin op een natuurlijke wijze in te passen met een ruimere opzet van de Beeldentuin. Hiervoor is een ruimtelijke onderbouwing opgesteld waarin de visie van het bedrijf is weergegeven. De gemeente staat niet negatief tegenover een gewijzigde invulling maar wil wel alles nu in één keer ook planologisch goed regelen.

Eén van de onderdelen betreft de relatie tot de omliggende natuur. Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur is gevraagd het hiervoor benodigde natuuronderzoek uit te voeren.

2 Beschrijving situatie

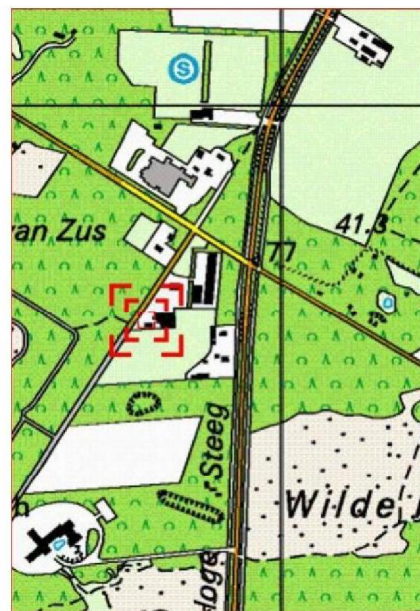
2.1 Korte historie

In 1969 is op de locatie een veehouderij gestart met 150 mestkalveren. In 1972 is het bedrijf omgevormd tot varkenshouderij met 1.500 mestvarkens. In 1987 is de varkenshouderij gestopt en heeft de zoon het bedrijf overgenomen en is begonnen met een beeldengieterij. In 1993 begon de beeldentuin met een paar tuinbeelden. Later is de gieterij zelf verplaatst naar het buitenland.

Het bestemmingsplan is in de loop van de tijd (2000 en 2005) gewijzigd in verblijfsaccommodatie en dagrecreatie met hal en horeca. Vanwege de toegenomen activiteiten, waaronder het Zandsculpturenfestijn, is actualisatie van het bestemmingsplan nodig. In de afgelopen 20 jaar is het bedrijf langzaam gegroeid tot de huidige omvang.

In het ontwerp bestemmingsplan 2012 van de gemeente Barneveld is ten opzichte van het vigerende bestemmingsplan geen ingrijpende wijziging aangebracht. In het plan is voor deze specifieke locatie "Recreatie" opgenomen, met de nadere aanduiding (sr – 14 = beeldentuin). Binnen het plan is een maximale oppervlakte aan bedrijfsgebouwen benoemd (2.520 m²) en verder is in de doeleindenomschrijving opgenomen dat een onzelfstandige horecavoorziening en detailhandel ten dienste van de bestemming is toegestaan.

Het parkeren bleek wel steeds meer een probleem. Op piekdagen is een capaciteit nodig van ca. 400 auto's. Als eerste wordt altijd het eigen terrein aan de noordzijde benut (60 plaatsen). Dit stuk heeft nog een agrarische bestemming. In de oude situatie, zowel als de

huidige was dit terreindeel verhard. Alleen de oriëntatie is een kwartslag gedraaid. Bij het regelen van de bestemming voor het gehele terrein zal dit ook moeten worden meegenomen. Voor de natuurwaarden heeft de wijziging geen consequenties.

Hoewel de parkeerterreinen van omliggende ondernemingen (hotels) mogen worden gebruikt was dat niet altijd voldoende. In overleg met de gemeente is in de voorgaande jaren geparkeerd op een particulier terrein (weiland) ruim 200m ten zuiden van de beeldentuin. Dit weiland is in 2013 door 5.1.2e aangekocht en als onderdeel van de verleende Nbwet vergunning deels ingeplant met inlandse eik en vuilboom.

In 2015 is een bosparkeerterrein gerealiseerd tegenover de Beeldentuin groot 84 x 90m. Het terrein is particulier eigendom. Het terrein biedt ruimte aan ca. 150 auto's. Hiervoor is een wijzigingsvergunning Nbwet verleend.

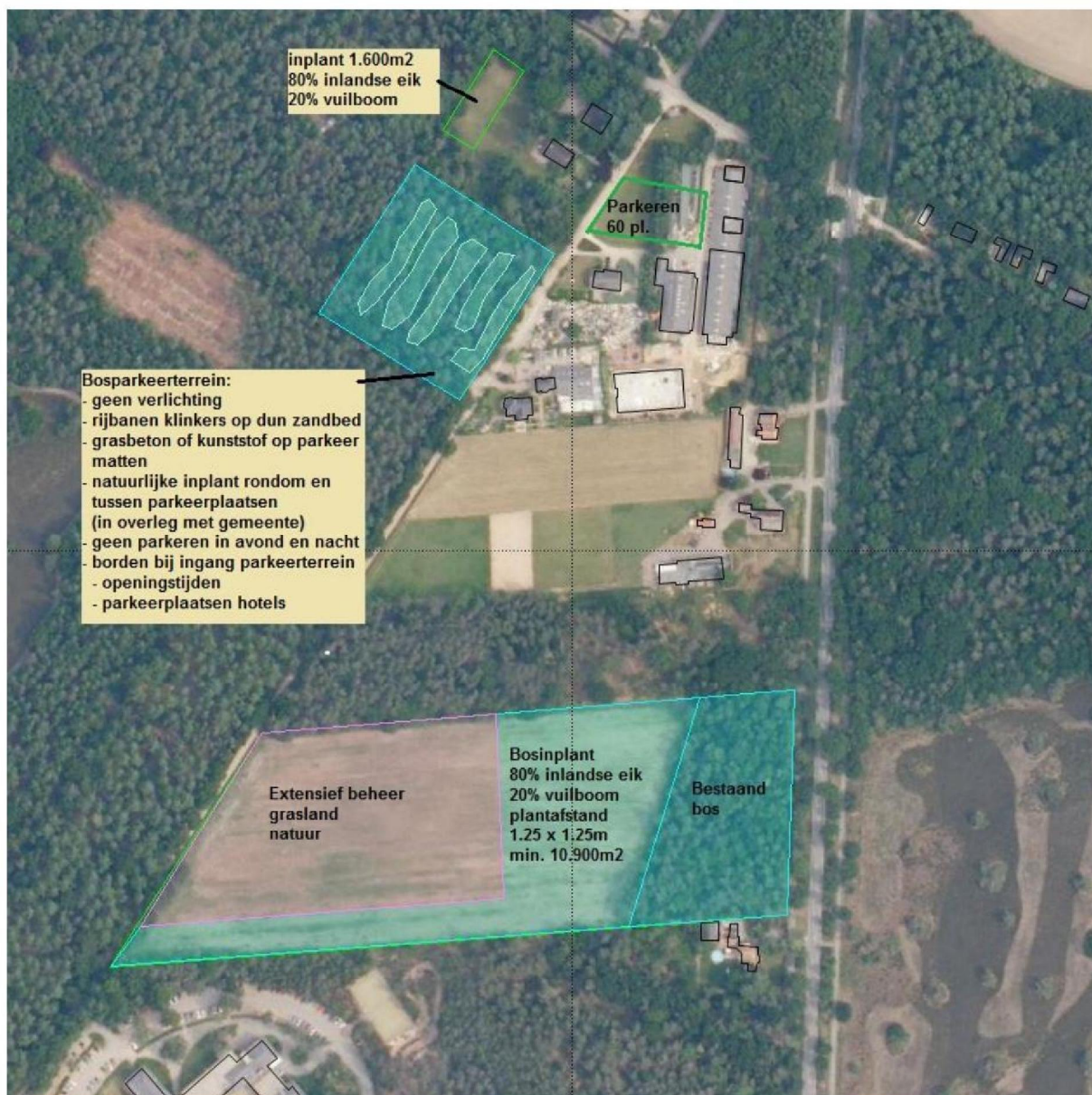

Op de parkeerplaatsen zelf liggen grastegels. De bedoeling is dat het terrein met de gerealiseerde beplanting over een aantal jaar praktisch onzichtbaar is en zoveel mogelijk is ingepast in het groen.

In totaal is dan de volgende parkeergelegenheid beschikbaar:

Eigen terrein bestaand	: 60 plaatsen
Eigen terrein bosparkeren	: 150
Groot Heideborgh	: 120 (incidenteel)
Charmehotel Overbosch	: 150 (incidenteel)

Het particulier terrein (weiland) ten zuiden van de beeldentuin mag conform de vergunning niet meer als parkeerterrein gebruikt. Een deel van het terrein is ingeplant met eik en vuilboom, het andere deel heeft een verschralend graslandbeheer. Het geheel inplanten met bos lag niet in de rede vanwege de waarde 'Openheid' zoals opgenomen in het vigerende bestemmingsplan. Het grasland wordt extensief beheerd, met liefst een gevarieerde randzone. Daarvan kunnen o.a. soorten als de Das en de Wespendif profiteren. De bestaande vergunde situatie medio 2016 ziet er dan als volgt uit.

3 Mogelijke uitbreiding

Met de aankoop van het agrarisch perceel is er de mogelijkheid de bestaande activiteiten beter in te passen en ruimer op te zetten. De aankoop van het aangrenzende perceel is niet primair bedoeld de exploitatie fors uit te breiden. Het eerder opgestelde rapport 'Relatie parkeren – bezoekersaantallen' van augustus 2015 blijft onverminderd van kracht.

Het aantal jaarlijkse bezoekers zal naar verwachting niet of heel beperkt groeien. Wel is het bij een groter oppervlak mogelijk dat meer bezoekers tegelijk aanwezig zijn. Het vergroten van het bedrijfsoppervlak is een wens van het bedrijf. Daarmee kunnen de zandsculpturen verder uit elkaar worden gelegd. Op het agrarische deel van het perceel is het mogelijk zand op te slaan zonder al te veel transportbewegingen. Zo is na afloop van het zandsculpturen-festijn een goede zandopslag nodig. In de bestaande situatie leidt dit tot veel transport door opslag van het meeste zand bij een agrariër.

Een ander deel werd soms in de bosstrook langs de Hogesteeg opgeslagen, hetgeen telkens discussie/handhaving oplevert wegens strijdig gebruik van deze strook.

Door de aangekochte (agrarische) gronden deels bij de Beeldentuin te voegen is eenvoudig te voorzien in de opslagcapaciteit voor het zand.

Een eerste schets van de plannen is weergegeven op de figuur hiernaast. Een uitgebreide toelichting staat in de brief van Bos Bouwplanbegeleiding van 29 januari 2016.

Het plangebied is omgeven door Natura2000 gebied Veluwe. De uitbreiding zelf is geheel gelegen in de Groene Ontwikkelzone.

4 Beleid Groene ontwikkelzone

De provincie Gelderland heeft bij de uitwerking van het Gelders Natuurnetwerk (GNN) en de Groene Ontwikkelzone (GO) beleid vastgesteld. Voor beide zijn kernkwaliteiten benoemd waaraan toetsing plaatsvindt bij relevante ontwikkelingen. Voor het GNN geldt het 'Nee, tenzij' principe, voor de GO geldt 'Ja mits'. Dat geldt dan voor functies die hier thuishoren en de ontwikkeling ook een impuls geeft aan de natuurkwaliteit. De ligging van het GNN en de GO ter plaatse van De Beeldentuin is hieronder weergegeven. Hieruit blijkt dat de geplande uitbreiding geheel is gelegen in de GO.

Figuur: Gelders natuurnetwerk (li) en Groene Ontwikkelzone (re – lichtgroen)

Het gebied is onderdeel van het Veluwemassief, het grootste aaneengesloten groene gebied van Nederland. De westzijde van de Veluwe is meer open met een afwisseling van heide, bos, stuifzand en agrarische enclaves. Aan de oostkant liggen de meer gesloten bosgebieden. Naast de natuurwaarden zijn ook de cultuurhistorische waarden van belang, zoals oude nederzettingen tot uit de Vroege Middeleeuwen (o.a. in Garderen).

4.1 Kernkwaliteiten GO Garderen

Als kernkwaliteiten van natuur en landschap zijn voor Garderen de volgende voor het plangebied relevante aspecten in het beleid benoemd:

- agrarische enclave op de Veluwe met dorp en oude enk; droge voedselarme bossen met restanten heide en veel verblijfsrecreatie
- onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe
- onderdeel van Natura 2000-gebied Veluwe met de bijbehorende habitats en soorten
- groot wild: m.n. edelherten, wilde zwijnen (agrarische enclave Garderen - Speuld - Elspeet - Uddel geen wilde zwijnen)
- leefgebied das
- ecosysteemdiensten: recreatie, rust, drinkwater, militair oefenterrein
- houtproductie
- alle door de Flora- en faunawet of Natuurbeschermingswet beschermde soorten en hun leefgebieden in dit deelgebied

Mede op basis van deze kernkwaliteiten zijn voor zowel het GNN als voor de GO ontwikkeldoelen opgesteld. De voor het plangebied relevante ontwikkeldoelen voor natuur en landschap binnen de GO zijn:

- ontwikkeling natuurlijke bosranden
- ontwikkeling droge, schrale graslanden
- ontwikkeling ecologische waarden van cultuurgrond in de ontginningen
- ontwikkeling cultuurhistorie en beleefbaarheid
- verminderen barrièrewerking N344 en N797
- landschappelijk inpassen verblijfsrecreatie en andere bedrijven

De uitbreiding in zuidelijke richting kan bijdragen aan de ontwikkeling van natuurlijke bosranden, ontwikkeling van ecologische waarden van cultuurgrond en landschappelijke inpassing van het bedrijf. Wellicht zijn er mogelijkheden om de barrièrewerking van de N310 te verminderen.

4.2 Beschermingsregime GO

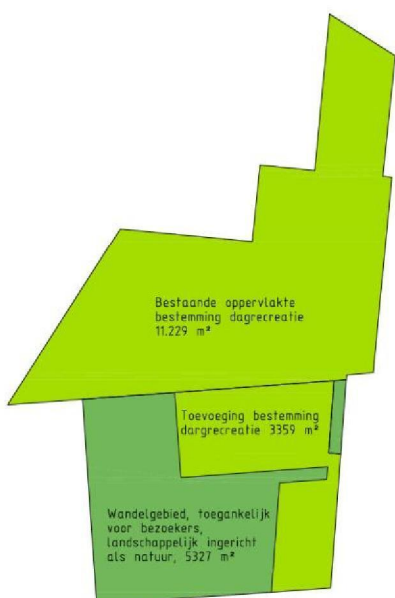
Binnen de GO zijn grootschalige ontwikkelingen de kernkwaliteiten aantasten in principe niet mogelijk. Kleinschalige ontwikkelingen zijn mogelijk als versterking van de onderlinge samenhang van de kernkwaliteiten in het bestemmingsplan is geborgd.

Uitbreiding van bestaande functies binnen de GO met ten hoogste 30% kan volgens het provinciaal beleid mogelijk worden gemaakt mits:

- uit de toelichting blijkt dat de uitbreiding zodanig wordt ingepast in het betreffende landschapstype dat de kernkwaliteiten, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo niet significant worden aangetast; en*
- deze inpassing planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel een ander,*
- gelijktijdig vastgesteld bestemmingsplan*

De provincie heeft de procedure in een stappenplan gezet.

Stappenschema 'Omgaan met kernkwaliteiten Nationale landschappen (invulling 'ja, mits') Stappenschema voor de planvorming of beoordeling van een ruimtelijke activiteit op een bepaalde plek in een Nationaal Landschap of een waardevol open gebied (bij hoofdafwegingsformule van 'ja, mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt').	
1. <i>Tast de activiteit op die plek de kernkwaliteiten aan?</i>	Nee: Locatiekeuze akkoord
	Ja: Door met vraag 2
2. <i>Is het mogelijk om aantasting van de kernkwaliteiten te voorkomen door aangepaste inrichting en vormgeving?</i>	Ja: Locatiekeuze akkoord
	Nee: Ga door met vraag 3
3. <i>Kunnen de kernkwaliteiten behouden of versterkt worden door vergroting van het plangebied en verbreding van de activiteit?</i>	Ja: Vergroot plangebied en verbreed initiatief met voor kernkwaliteiten positieve elementen zodat op groter gebiedsniveau afgewogen kan worden of kernkwaliteiten worden behouden of versterkt (maatwerk op gebiedsniveau)
	Nee: Activiteit kan op die locatie niet plaatsvinden, tenzij van groot maatschappelijk belang
Activiteit volgens plan uitvoeren en zorgen voor kwaliteitsbewaking tijdens de uitvoering zodat niet alsnog nadelige effecten optreden.	
Een landschapsontwikkelingsplan (LOP) kan hulpmiddel zijn bij motivering van de locatiekeuze, een beeldkwaliteitsplan bij inrichting en vormgeving. Locatiekeuze, inrichting en vormgeving krijgen hun weerslag in bestemmingen en voorschriften in het bestemmingsplan. Indien vereveningsbeleid van toepassing is wordt tevens de vereveningsopgave vastgelegd.	

5 (Mogelijke) Effecten plan op kernkwaliteiten

De uitbreiding van het recreatieve deel omvat 29% van het bestaande oppervlak. Plan is de agrarische functie van het aangekochte perceel te wijzigen in een gedeelte dagrecreatie (met enige opslag) en een gedeelte in wandelgebied ingericht als natuur. Een deel van de weidegrond ten westen van de Hogesteeg 36 (ca. 4.700 m²) behoudt de agrarische bestemming. Op maximaal 15 piekdagen is het mogelijk daar auto's te parkeren om zo geen beroep te hoeven doen op de toegezegde capaciteit van Overbosch.

Het plan is een gebied van 5.327 m² in te richten als natuur met wandelfunctie en met verspreid door het gebied een aantal belevingselementen. In het gebied is een bosvijver gepland. Langs de randen van het wandelgebied komt een robuuste strook groen.

Ten zuiden van het plangebied en de geplande uitbreiding ligt een bosstrook behorende bij het GNN. Ten zuiden van die strook ligt ook het nieuw aangeplant bos en het te verschrallen kruidenrijk grasland dat als gevolg van de Nbwet vergunning als zodanig wordt beheerd.

Afgezet tegen de bestaande situatie zal de geplande wijziging niet leiden tot aantasting van de kernkwaliteiten van de GO voor Garderen. Door aanleg van het bos/wandelgebied en een bosvijver is de verwachting dat de ecologische functies in het gebied een stimulans krijgen ten opzichte van het huidige agrarische gebruik. Wel is van belang goed na te denken over de feitelijke invulling en de te kiezen soorten.

6 Suggesties voor natuurlijke inrichting terrein

In dit hoofdstuk zijn enkele suggesties gedaan voor landschappelijke inpassing en een ecologisch verantwoorde inrichting van het terrein.

6.1 Bosrand GNN

Bosranden kunnen een belangrijke ecologische verbinding vormen. Ze vormen ook de overgang van open gebied naar gesloten bos. En juist in die overgang ontstaan veel microhabitats waarvan diverse soorten kunnen profiteren. Aanbeveling is om overgangsstrook van 10-15m breed te creëren (bij voorkeur 1-1.5x de bestaande boomhoogte) aan de zuidzijde tussen de bosstrook (GNN) en het terrein van De Beeldentuin. De bosstrook verbindt bij voorkeur de Oude Barnevelderweg en de Hogeweg. Bosranden met veel structuur hebben een zgn. mantel van struik en/of hakhout en een zoom met ruigteplanten. De mantel zou kunnen bestaan uit lijsterbes, sporkehout, lariks, eikenhakhout en eventueel hazelaar en hultst. Deze soorten passen goed bij het type berken-eikenbos. De zoom ontwikkelt zich meestal vanzelf. Het verdient aanbeveling de mantel golvend aan te leggen (niet strak en recht) omdat dit de biodiversiteit en ecologische waarde sterk ten goede komt.

Het beheer richten op behoud van zowel de mantel als de zoom. Op een enkele uitzondering na hoge bomen in de mantel voorkomen of kappen. Hakhout is een optie. Struiken kunnen blijven staan. De zoom in delen maaien en afvoeren, bijv. om het jaar, zodat er altijd ruige en open stukken bestaan. Afvoeren van het maaisel is van belang om uiteindelijk bloemrijke ruigtes te krijgen. Dergelijke randen zijn gunstig voor allerlei soorten, bijv. vlinders, vleermuizen, das, bijen en vogels.

6.2 Groenstroken weiland en sleufsilos

Deze groenstroken dienen primair als afscheiding en afscherming van andere functies. Hierbij is gesloten groen van meer belang. Als gekozen wordt voor ecologische meerwaarde is ook hier een keuze aan te bevelen van noot- en besdragende soorten. Bijvoorbeeld een knip- of scheerheg van sleedoorn-meidoorn, hazelaar, rode kornoelje en wat eiken. Alternatief is een zoom bijvoorbeeld van wilde lijsterbes, ruwe berk, Amerikaans krentenboompje, brem, gaspeldoorn, jeneverbes en sporkehout.

6.3 Bosvijver

Bij de aanleg van een natuurlijke bosvijver is vooral van belang dat er voldoende lichtinval aanwezig is. Een goed ontwikkelde poel draagt positief bij aan de biodiversiteit en kan honderden soorten bevatten. Te denken valt aan libellen, waterjuffers, oever- en waterplanten, wantsen, waterkevers, kikkers, padden en salamanders. Voor een goede kruidenrand moet er voldoende zonlicht zijn. Voor voldoende zonlicht op de vijver en de randen is een afstand nodig van ca. 1.5x de boomhoogte. Bijvoorbeeld door een heide – struik – bos overgang. De poel moet niet te klein zijn (60-100m²), met aan de noordzijde een zeer glooiende helling, vanwege de ligging op de zon.

Het beste zou een plaats zijn waar de poel door het grondwater of een schijnspiegel kan worden gevoed. Een goede poel mag wel wat indrogen maar zeker niet elk jaar droogvallen. De kans op vermessing moet worden voorkomen. De hoogste biodiversiteit wordt bereikt in poelen met 5 tot 6 uur zon per dag. Een structuurrijke (bijv. omgevallen boom) oever en voldoende kruiden zijn belangrijk voor bijv. amfibieën.

6.4 Wandelbos

Als bovenstaande onderdelen worden aangelegd en onderhouden is er al sprake van een ecologisch veel interessantere situatie dan in de huidige agrarisch georiënteerde situatie. De inrichting/aanleg van het wandelbos als natuur komt dan minder kritisch, al is aan te bevelen om ook daar aan te sluiten bij een type dat hoort bij de voedselarme zandgronden. Bijvoorbeeld een combinatie van heide en jeneverbes, brem, eik, berk en grove den.

7 Samenvatting, conclusies en aanbevelingen

- De **5.1.2e** heeft het agrarische perceel Hogesteeg 36 gekocht en heeft het voornemen dit te betrekken bij De Beeldentuin. Uitgangspunt is vooral om meer ruimte te creëren voor de bestaande activiteiten en de opslag van zand ook op het eigen terrein te kunnen realiseren.
- De uitbreiding ligt in de Groene Ontwikkelzone. De geplande uitbreiding voor recreatief gebruik is qua oppervlak niet groter dan 30% van het bestaande terrein.
- Een groot deel van het terrein (>5.300 m²) zal ecologisch zodanig worden ingepast dat een goede overgang ontstaat tussen beeldentuin en natuur. Met de voorgestelde invulling heeft het plan geen negatieve effecten op de kernkwaliteiten van de GO Garderen.
- Omdat de provincie naast het voorkomen van negatieve effecten, ook een verbetering van de ecologische kwaliteit nastreeft, is een aantal maatregelen voorgesteld.
- Advies is de volgende maatregelen te treffen:
 - voor de bestaande bosstrook aan de zuidzijde een mantel-zoom vegetatie aanleggen als overgang van bos naar De Beeldentuin. In de mantel mogen geen grote bomen voorkomen, behoudens een enkele uitzondering;
 - de zoom bestaat uit kruidenrijk grasland, waarbij het advies is verschillende delen om het jaar te maaien en af te voeren, zodat altijd een ruig en een gemaaid stuk aanwezig is;
 - bij aanleg van de bosvijver zorgen voor voldoende licht in en rondom het water, een zacht glooiende noordoever en enige structuur langs de oevers;
 - bij de aanleg van het wandelbos zo mogelijk aansluiten bij soorten behorende bij voedselarme zandgronden (bijv. struikheide, jeneverbes, grove den, eik en berk);
 - de robuuste groenstroken (afscheiding weiland/wandelbos en wandelbos/sleufsilos) uitvoeren als knip- of scheerheg (50% meidoorn) van 2-3m hoog en 2-4m breed.
- Uitvoering van bovengenoemde maatregelen verhoogt de ecologische waarde van het gebied en draagt mede daardoor bij aan de doelstellingen voor het GNN en de GO.
- Een aantal van deze maatregelen is planologisch vast te leggen in het bestemmingsplan als natuur of via een overeenkomst.

Bijlagen

1. Overzicht plangebied
2. Relevant natuurbeleid Gelderland

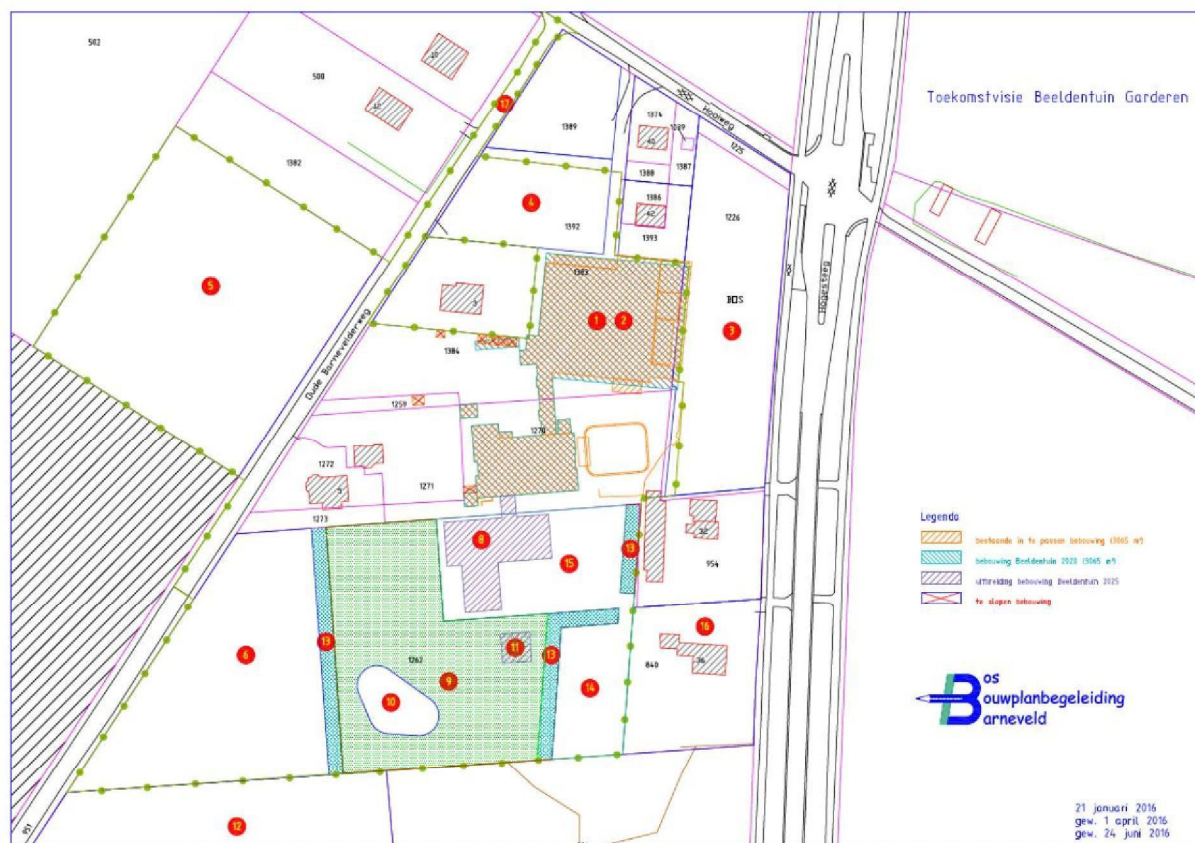
Bijlage 1 Overzicht situatie

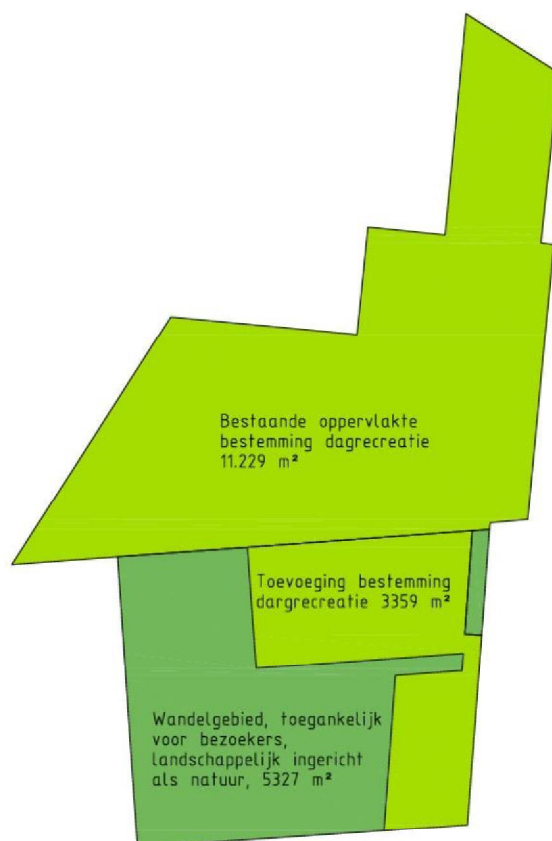
Oude situatie

Bestaande situatie

Nieuwe situatie

Bijlage 2

Relevante onderdelen Gelders natuurbeleid

7. Kernkwaliteiten van Nationaal Landschap De Veluwe

Voor de beschrijving is geput uit bestaande informatie: de Streekplanuitwerking Waardevolle Landschappen (2005) en de provinciale uitgave Landschapsontwikkeling, Inspiratiebron voor denkers en doeners (2006, hierna Landschapsboek). De namen van de landschappen corresponderen met de namen uit de Streekplanuitwerking en het Landschapsboek.

In de uitvoeringsagenda van de Omgevingsvisie is het opstellen van een Gebiedenatlas opgenomen. In samenwerking met regio's, gemeenten en eventueel andere partners worden de gebieden tegen het licht gehouden. Want het landschap is aan verandering onderhevig. De resultaten kunnen aanpassingen in de beschrijving van de kernkwaliteiten en/of de begrenzing van het Nationaal Landschap tot gevolg hebben.

Nationaal Landschap De Veluwe is beschreven in de deelgebieden:

- a. Agrarische enclave
- b. Beekbergen en Loenen
- c. Gradiënt Oost-Veluwe
- d. Hattem
- e. IJsseluitwaarden (incl. Havikerwaard)
- f. Noordelijke IJsselvallei
- g. Oosterwolde – Oldebroek
- h. Randmeerkust agrarisch
- i. Randmeerkust Harderwijk-Elburg
- j. Renkumse en Heelsumse beekdal
- k. Twello
- l. Veluwenmassief
- m. Wiggen Oost-Veluwe
- n. Zuidelijke IJsselvallei

l. Veluwemassief

De groene long van Nederland

- De betekenis van de Veluwe voor de verstedelijkende Nederlandse samenleving wordt steeds groter: het omringende stedelijk gebied groeit, de Randstad is eigenlijk al nabij, de stedelijke druk uit het westen is aan de Veluwe al voelbaar bij Nijkerk, Barneveld en Wageningen. Maar ook is, meer vanuit eigen dynamiek, de stedelijke druk groot en groeiend aan de zuidkant (Arnhem), de oostkant (Apeldoorn) en de noordkant (Zwolle). Als groene contramal en producent van schone lucht is het Veluwemassief steeds belangrijker.
- De Veluwe is veruit het grootste aaneengesloten groene gebied van Nederland waar voor mens en dier een zekere 'eindeloosheid' is te ervaren. Dat is een unieke kwaliteit.
- De identiteit van de groene long van het Veluwemassief wordt niet alleen bepaald door het 'groen' in de zin van natuur, maar ook door de unieke aardkundige kwaliteiten (reliëf en bodem) en de rijke cultuurhistorische kwaliteiten.

Stuwwal met grootschalige afwisseling van open heide, gesloten bos, uitgestrekt open stuifzand en vennen, agrarische enclaves.

Deze afwisseling is in het westelijk deel sprekender dan in het oostelijk.

- Het westelijk deel kent meer open enclaves van heide, zand en landbouwgebied dan het oostelijk deel; dat laatste is een grootschalig besloten bosgebied.
- Behalve de interne afwisseling met de verschillen tussen oost en west is er sprake van een sterk contrast tussen de besloten randen van de Veluwe met de lager gelegen, en veelal intensiever bebouwde, omgeving.

Rijk aan aardkundige kwaliteiten (vooral het reliëf)

- Het Veluwemassief is een 'ijstijdrelict'. In de voorlaatste ijstijd is het reliëf in zijn hoofdvorm ontstaan door opstuwing van grotendeels zandige rivierafzettingen door het ijs. Daarna hebben smeltwater, bodemafschuiving, verstuiwing en andere erosieverschijnselen het huidige reliëf doen ontstaan. De zandverstuiwingen zijn het resultaat van menselijke invloed (overbegrazing, houtoogst, strooisel- en plaggenwinning). Het geheel van aardkundige kwaliteiten op deze schaal is internationaal zeer zeldzaam.

Afwezigheid van oppervlaktewater met uitzondering van de vennen en enkele beken

- Door de zandige ondergrond beperkt oppervlaktewater zich tot de enkele plaatsen waar een ondoorlaatbare ondergrond is: de vennen maar ook het dal van de Hierdense beek die als Staverdensche beek diep in het Veluwemassief begint.
- In noord-zuidrichting loopt een waterscheiding onder het Veluwemassief. Het grondwater in het westelijk deel komt pas buiten het massief aan de oppervlakte in het Randmeergebied en de Gelderse Vallei; het grondwater in het oostelijk en zuidelijk deel wordt, deels nog op het massief, aangesneden door tal van sprengbeken (zie nr. 25); hier komen ook veenachtige gebieden voor met zeer hoge waterstanden en kwel.

Weinig bebouwing

- Bebouwing op het massief zelf beperkt zich tot enkele oude landbouwenclaves, bebouwing samenhangend met de 'watereconomie' van de beken, 19e- en 20e-eeuwse landgoedbebebouwing, 19e- en 20e-eeuwse bebouwing voor medische, zorg- en militaire instellingen. Tot deze bebouwing behoren grote bijzonderheden, zoals het jachtslot ^{5.1.24} op de Hoge Veluwe, Radio Kootwijk, het militaire complex op de Kop van Deelen en voormalige sanatoria.

- Veel van de meer recente bebouwing is bedoeld voor recreatie, vooral huisjesterreinen met bijbehorende voorzieningen.

- Aan de zuidrand ligt relatief veel bebouwing binnen de begrenzing met onder meer de kernen van Doorwerth en Heveadorp, landgoederen en militaire en instellingsbebouwing.

Karakteristieke en cultuurhistorisch waardevolle open essen op de flanken

- Dit betreft met name enkele complexen van oude bouwlanden ten noorden van Ede: de Doesburger Enk, Lunterense Eng, de Wekeromse Eng, en daarnaast de oude bouwlanden bij Harskamp en in de landgoedgordel tussen Velp en Dieren. Vele complexen van open oude bouwlanden liggen juist buiten de begrenzing van het Veluwemassief. De bouwlanden ten noorden van 't Hof te Dieren (deels oud open bouwland, deels voormalig bos) verdragen toevoeging van opgaande elementen in het kader van ecologische verbinding.

Een 'antropogene' leegte van nu met een schatkamer van cultuurwaarden van toen: landgoederen, grafheuvels, boerderijen et cetera

- De Veluwe is in de IJzertijd een kerngebied van bewoning geweest met omringende natte, onbewoonde gebieden. In de Middeleeuwen is dat omgedraaid. Van de prehistorische bewoning resteren grafheuvels en celtic fields. De ijzerwinning uit de tijd dat de Veluwe het eerste 'industriegebied' van de lage landen was heeft geleid tot ontbossing en relicten zoals houtskoolbrandplaatsen met rode zanden.

- 'Een deel van de kleine landbouwenclaves zijn zeer oude nederzettingen die teruggaan tot de Vroege Middeleeuwen of eerder; tot die stokoude nederzettingen behoren Vierhouten, Drie, Garderen/Houtdorp, Koudhoorn, Boesschoten, Hoog Soeren, De Ginkel en Gortel.

- Uit de tijd dat de Veluwe een zeer extensief gebruikt doorgangsgebied was, dateren de hessenwegen die overwegend in oost-westrichting het massief doorkruisen.

- Tot de landgoederen behoren enkele zeer oude langs de Hierdensche beek: Staverden en Leuvenum. Andere landgoederen zijn als boslandgoederen gesticht nadat de heide functioneel was geworden en daarom bebost kon worden; in de meeste gevallen is een klein deel van het landgoed bijzonder verfraaid waar het landhuis staat. Een uitzonderlijk geval is de Hoge Veluwe dat door het echtpaar Kröller-Müller als een symbiose tussen natuur en kunst is bedoeld.

Rijke variatie aan (cultuurhistorisch bepaalde) soorten bos: van zeer oude loofboscomplexen tot rechtlijnig verkaveld productiebos en recent ontwikkeld 'oerbos' met begrazers

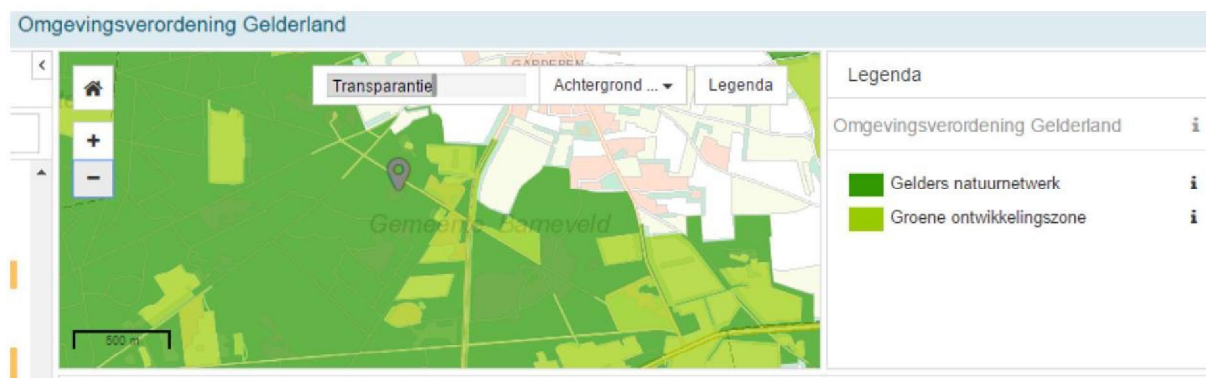
- Zeer oude loofboscomplexen komen voor bij sommige van de oudere nederzettingen. Ze komen vooral voor op de Noord- en Oost-Veluwe en plaatselijk in de zuidrand. Voorbeelden zijn: Speulderbos, Sprielderbos, Putterbosch, Vierhousterbos, Gortelsche Bosch, Hoog Soerense bos, Vreebosch en Meerveldsche bosch. Verspreid komen hakhoutbossen voor met een hoge ouderdom.

- Deels oude, deels jongere landgoederen en buitenplaatsen aan de zuidrand.

- Landgoedbossen uit de 19e en 20e eeuw naar de inzichten van de particuliere eigenaren met veelal over kleine oppervlakten parkachtige structuren met bebouwing.
- Staats- en gemeentelijke bebossingen in rechtlijnige patronen.

Rust, ruimte, donkerte

Bevorderen van rust en voorkomen van onnodige verlichting

Een nadere toelichting vindt u onder Toelichting, [2.7 Natuur en Landschap](#)

2.7.1 Beschermingsregime Gelders Natuurnetwerk (GNN)

artikel 2.7.1.1 Beschermingsregime GNN

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen het [Gelders Natuurnetwerk \(GNN\)](#) worden geen nieuwe functies mogelijk gemaakt, tenzij:
 - a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
 - b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
 - c. de negatieve effecten op de [kernwaliteiten](#) van het gebied, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
 - d. de overblijvende negatieve effecten op de kernwaliteiten van het gebied, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een gebied gelegen binnen het GNN nieuwe bebouwing of terreinverharding binnen omheinde militaire terreinen mogelijk maken, indien:
 - a. de negatieve effecten op de kernwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
 - b. de overblijvende effecten op de kernwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd.
3. Compensatie als bedoeld in het eerste en tweede lid:
 - a. wordt gerealiseerd op gronden die nog geen natuurbestemming hebben in of grenzend aan de GO of grenzend aan het GNN of in het zoekgebied van 7300 ha nieuwe natuur in het GNN.
 - b. wordt, voor zover mogelijk, gerealiseerd aan of nabij het aangetaste gebied, met dien verstande dat een duurzame situatie ontstaat;
 - c. wordt planologisch verankerd in hetzelfde dan wel in een ander gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan;
 - d. vindt plaats in een compensatiepoule, indien combinatie van de ingreep en de compensatie in hetzelfde of een gelijktijdig vast te stellen plan niet mogelijk is;

- e. vindt plaats op afstand van het gebied, indien fysieke compensatie aansluitend aan of nabij het aangetaste gebied en compensatie van gelijkwaardige natuur in een compensatiepoule niet mogelijk is.
4. De omvang van de compensatie wordt bepaald door de omvang van het aangetaste areaal waarbij een toeslag op de omvang van het aangetaste areaal wordt berekend, zowel in oppervlak, als in budget, te onderscheiden in de categorieën:
 - a. natuur met een ontwikkeltijd van 5 jaar of minder: geen toeslag;
 - b. tussen 5 en 25 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 1/3 in oppervlak, vermeerderd met de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - c. tussen 25 en 100 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 2/3 in oppervlak, vermeerderd met de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - d. bij een ontwikkelingsduur van meer dan 100 jaar: de toeslag van tenminste 2/3 in oppervlak en de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer zijn maatwerk.
5. Indien fysieke compensatie aantoonbaar niet, of niet volledig mogelijk is, wordt een financiële compensatie bepaald aan de hand van:
 - a. de kosten van de aanschaf en de verwerving van vervangende grond op dezelfde plaats;
 - b. de kosten van de basisinrichting; en
 - c. de kosten van het ontwikkelingsbeheer gedurende de ontwikkelingstijd.
6. De kosten als bedoeld in het vierde en vijfde lid worden gelabeld aan de betreffende ingreep in het provinciaal compensatiefonds gestort.

artikel 2.7.1.2 Uitbreiding

In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen het GNN kan uitbreiding van bestaande functies mogelijk worden gemaakt indien in de toelichting bij het plan wordt aangetoond dat de [kernkwaliteiten](#) van het gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo worden versterkt en deze versterking planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

artikel 2.7.1.3 Compensatieplan

1. Voor de onderbouwing met betrekking tot mitigatie en compensatie als bedoeld in artikel [2.7.1.1](#) wordt een compensatieplan vastgesteld, waarin in ieder geval wordt ingegaan op de voorwaarden als bedoeld in artikel [2.7.1.1](#), eerste, tweede en derde lid.
2. In het compensatieplan wordt tevens ingegaan op:
 - a. de wijze waarop wordt verzekerd dat de mitigatie en de compensatie daadwerkelijk worden uitgevoerd;
 - b. de wijze van monitoring en rapportage van de tenuitvoerlegging van de mitigatie en de compensatie.
3. De uitvoering van het compensatieplan wordt binnen vijf jaar na de besluitvorming over de betreffende ingreep afgerond. Indien sprake is van bedreigde soorten of leefgebied dienen de mitigatie en de compensatie direct te worden gerealiseerd.
4. Bij het compensatieplan wordt eveneens een digitale verbeelding van de locatie van de ingreep enerzijds en de locatie waar de mitigatie en de compensatie zal plaatsvinden anderzijds, gevoegd.
5. De uitvoering van het bepaalde in een compensatieplan wordt verzekerd door de opname van een voorwaardelijke verplichting in het betreffende bestemmingsplan dan wel door het sluiten van een privaatrechtelijke overeenkomst alvorens het bestemmingsplan wordt vastgesteld.

artikel 2.7.1.4 Wijzigingsbevoegdheid

In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen het GNN wordt bepaald dat burgemeester en wethouders de bestemming kunnen wijzigen in de bestemming natuur, indien:

- a. de gronden zijn verworven of ontpacht ten behoeve van het realiseren van de natuurfunctie;
- b. een overeenkomst voor functieverandering door middel van particulier natuurbeheer is gesloten; of
- c. Gedeputeerde Staten hebben besloten aan Provinciale Staten voor te stellen om de Kroon te verzoeken een onteigeningsbesluit te nemen als bedoeld in artikel 78 van de Onteigeningswet en Gedeputeerde Staten een kopie van hun besluit aan burgemeester en wethouders hebben gezonden met het verzoek over te gaan tot vaststelling van het wijzigingsplan.

2.7.2 Beschermingsregime Groene Ontwikkelingszone (GO)

artikel 2.7.2.1 Beschermingsregime GO

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de [Groene Ontwikkelingszone \(GO\)](#) worden geen nieuwe grootschalige ontwikkelingen mogelijk gemaakt die leiden tot een significante aantasting van de [kernkwaliteiten](#) van het betreffende gebied, tenzij:
 - a. geen reële alternatieven aanwezig zijn;
 - b. sprake is van redenen van groot openbaar belang;
 - c. de negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang zoveel mogelijk worden beperkt; en
 - d. de overblijvende negatieve effecten op de kernkwaliteiten, de oppervlakte en de samenhang gelijkwaardig worden gecompenseerd overeenkomstig het bepaalde in de artikelen [2.7.1.1](#), derde tot en met zesde lid, en [2.7.1.3](#).
2. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO kunnen nieuwe kleinschalige ontwikkelingen mogelijk worden gemaakt, mits:
 - a. in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat de kernkwaliteiten van het betreffende gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo substantieel worden versterkt; en
 - b. deze versterking planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.

artikel 2.7.2.2 Uitbreiding

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO kan uitbreiding van bestaande functies met meer dan 30 procent mogelijk worden gemaakt, indien in de toelichting bij het bestemmingsplan wordt aangetoond dat de [kernkwaliteiten](#) van het betreffende gebied, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo substantieel worden versterkt en deze versterking is verankerd in hetzelfde dan wel een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.
2. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan in een bestemmingsplan de uitbreiding van bestaande grondgebonden landbouwbedrijven en van extensieve openluchtrecreatie met meer dan 30 % mogelijk worden gemaakt, indien:
 - a. uit de toelichting bij het bestemmingsplan blijkt dat de uitbreiding zodanig wordt ingepast in het betreffende landschapstype dat de kernkwaliteiten, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo niet significant worden aangetast; en

- b. deze inpassing planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel in een ander, gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan.
3. Het bepaalde in het tweede lid is van overeenkomstige toepassing op de uitbreiding van landgoederen in de zin van de Natuurschoonwet, voor zover het daarbij opstellen betreft als bedoeld in het Toelatingsbesluit Natuurschoonwet.
4. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO kan uitbreiding van bestaande functies met ten hoogste 30% mogelijk worden gemaakt, indien:
 - a. uit de toelichting blijkt dat de uitbreiding zodanig wordt ingepast in het betreffende landschapstype dat de kernkwaliteiten, in hun onderlinge samenhang bezien, per saldo niet significant worden aangetast; en
 - b. deze inpassing planologisch is verankerd in hetzelfde dan wel een ander,
 - c. gelijktijdig vastgesteld bestemmingsplan.

artikel 2.7.2.3 Het vellen van een houtopstand

1. In een bestemmingsplan dat betrekking heeft op gronden gelegen binnen de GO wordt een functie, ten behoeve waarvan een houtopstand als bedoeld in de Boswet dient te worden verwijderd, anders dan in het kader van de normale bosexploitatie, slechts mogelijk gemaakt indien wordt voorzien in een extra compensatie voor het areaal bos dat verloren gaat.
2. De compensatie als bedoeld in het eerste lid:
 - a. wordt gerealiseerd in of grenzend aan de GO;
 - b. voor zover mogelijk wordt gerealiseerd aan of nabij het aangetaste gebied, met dien verstande dat een duurzame situatie ontstaat;
 - c. planologisch wordt verankerd in hetzelfde danwel in een ander gelijktijdig vast te stellen bestemmingsplan;
 - d. plaats vindt in een compensatiepoule, indien combinatie van ingreep en compensatie in hetzelfde of een gelijktijdig vast te stellen plan niet mogelijk is;
 - e. plaats vindt op afstand van het gebied, indien fysieke compensatie aansluitend aan of nabij het gebied en compensatie van gelijkwaardige natuur in een compensatiepoule niet mogelijk is.
3. De omvang van de compensatie wordt bepaald door de omvang van het aangetaste areaal waarbij op de volgende wijze een toeslag op de omvang van het aangetaste areaal wordt berekend, zowel in oppervlak, als in budget, te onderscheiden in de categorieën:
 - a. natuur met een ontwikkeltijd van 5 jaar of minder: geen toeslag;
 - b. natuur met een ontwikkeltijd tussen 5 en 25 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 1/3 in oppervlak, vermeerderd met de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - c. natuur met een ontwikkeltijd tussen 25 en 100 jaar te ontwikkelen natuur: toeslag van 2/3 in oppervlak, vermeerderd met de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - d. bij natuur met een ontwikkelingsduur van meer dan 100 jaar: de toeslag van tenminste 2/3 in oppervlak en de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer is maatwerk.
4. Indien fysieke compensatie aantoonbaar niet, of niet volledig mogelijk is, wordt een financiële compensatie bepaald aan de hand van:
 - a. de kosten van aanschaf en verwerving van vervangende grond op dezelfde plaats;
 - b. de kosten van basisinrichting;
 - c. de kosten van ontwikkelingsbeheer gedurende de ontwikkelingstijd.
5. De kosten als bedoeld in het tweede en derde lid worden gelabeld aan de betreffende ingreep in het provinciaal compensatiefonds gestort.

Barneveld – Garderen Zuidrand

NL.IMRO.0203.1112-0001

5.10 Natuur en landschap

Uit de groeninventarisatie is op te maken dat er sprake is van een geleidelijke overgang van kern naar het buitengebied door de aanwezigheid van verschillende landschapselementen.

De voorgestelde ontwikkeling aan de zuidrand van Garderen betekent dat een verstening zal plaatsvinden in/richting het buitengebied. Gezien de hoge landschappelijke waarde van het gebied en de omgeving van het plangebied is het van belang te voorkomen dat de geleidelijke overgang grof aangetast wordt. De ontwikkeling zal niet mogen leiden tot een harde overgang tussen de bebouwing en het buitengebied.

In het Streekplan Gelderland 2005 is op de kaart Ruimtelijke Structuur op te maken dat het plangebied in waardevol landschap ligt, de hele kern Garderen ligt in waardevol landschap. De in het streekplan geformuleerde definitie voor de term waardevol landschap is: "waardevolle landschappen zijn gebieden met (inter)nationaal en provinciaal zeldzame of unieke landschapswaliteiten van visuele, aardkundige en/of cultuurhistorische aard en in relatie daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten". Waardevol landschap kan liggen binnen het groenblauwe raamwerk en het multifunctioneel gebied (dit gebied beslaat het grootste gedeelte van de provincie en omvat steden, dorpen en multifunctioneel platteland). Het plangebied ligt in waardevol landschap dat ligt in het multifunctioneel gebied. In het streekplan staat dat voor zover waardevolle landschappen deel uitmaken van het multifunctioneel gebied, de voorwaarde voor nieuwe bebouwing is dat de nieuwe bebouwing past binnen de door de regio's vast te stellen zoekzones voor stedelijke functies en dat recht wordt gedaan aan de kernkwaliteiten van de betreffende landschappen. De zuidrand is opgenomen in de door de provincie als uitwerking van het streekplan vastgestelde zoekzone voor stedelijke uitbreiding. De kernkwaliteiten van het gebied waarin de zoekzone van Garderen ligt, zijn beschreven in het streekplan Gelderland 2005. Garderen ligt in de zoekzone van het waardevolle landschap 'Veluwemassief', waarvan de kernkwaliteiten het schaalcontrast van zeer open naar besloten, de aanwezigheid van actieve stuifzanden en grote aaneengesloten bosgebieden zijn. De zoekzone van Garderen vertegenwoordigt niet de kernkwaliteiten van het landschap 'Veluwemassief'. Binnen de zoekzone van Garderen liggen een aantal houtwallen, een boomkwekerij (tegen Oud Milligenseweg), een recreatiebedrijf en open gronden met een agrarische bestemming. De zoekzone kenmerkt zich daarnaast door de ligging aan achtertuinen, waardoor er geen sprake is van een duidelijke scheiding tussen dorp en buitengebied. Met het ontwikkelen van de uitbreiding binnen de zoekzone wordt het juist mogelijk de wijk op een kwalitatieve wijze af te ronden en een duidelijke dorpsrand te creëren, zonder de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aan te tasten.

De kwaliteit van het landschap binnen de zoekzone zelf, namelijk de houtwallen en de groene inham (alhoewel met een lage visuele kwaliteit vanwege de begrenzing door achtertuinen), zijn daarbij de uitgangspunten voor het stedenbouwkundig ontwerp van de uitbreiding. De bestaande houtwallen zullen worden geconserveerd.

Kernkwaliteiten Gelderse Nationale Landschappen Uitwerking Omgevingsvisie 2013

3 Garderen

Kernkwaliteiten deelgebied natuur en landschap

- agrarische enclave op de Veluwe met dorp en oude enk; droge voedselarme bossen met restanten heide en veel verblijfsrecreatie
- onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe
- onderdeel van Natura 2000-gebied Veluwe met de bijbehorende habitats en soorten
- groot wild: m.n. edelherten, wilde zwijnen (agrarische enclave Garderen - Speuld - Elspeet - Uddel geen wilde zwijnen)
- leefgebied das
- uitwisselingsmogelijkheden naar de omgeving: Voorthuizer Poort
- cultuurhistorische waarden van o.m. grafheuvels, oude ontginningen en boerderijen,
- abiotiek: aardkundige waarden, bodem, grondwaterreservoir
- ecosysteemdiensten: recreatie, rust, drinkwater, militair oefenterrein
- houtproductie
- alle door de Flora- en faunawet of Natuurbeschermingswet beschermde soorten en hun leefgebieden in dit deelgebied

Aardkundige waarden

Stuwwal van de noordwestelijke Veluwe; Droogdal van Koudhoorn; Garderen; Doodijskuilen bij Ouwendorp

Waardevol open gebied of verkaveling

+ **5.1.2e** landnatuur nee

Ontwikkelingsdoelen natuur en landschap GNN (omvorming, natuurontwikkeling)

- ontwikkeling natuurlijke bossen en bosranden
- ontwikkeling bos met houtproductie
- ontwikkeling heide en droge, schrale graslanden
- ontwikkeling migratiemogelijkheden naar de Gelderse Vallei via de Voorthuizer Poort en andere verbindingen

Ontwikkelingsdoelen natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone

- ontwikkeling natuurlijke bosranden
- ontwikkeling droge, schrale graslanden
- ontwikkeling migratiemogelijkheden naar de Gelderse Vallei via de Voorthuizer Poort en andere verbindingen
- ontwikkeling ecologische waarden van cultuurgrond in de ontginningen
- ontwikkeling cultuurhistorie en beleefbaarheid
- verminderen barrièrewerking N344 en N797
- landschappelijk inpassen verblijfsrecreatie en andere bedrijven

-

ALGEMEEN	Nr.	93
	Gebiedsnaam	Garderen
	kernkwaliteiten deelgebied natuur en landschap	<ul style="list-style-type: none"> • agrarische enclave op de Veluwe met dorp en oude enk; droge voedselarme bossen met restanten heide en veel verblijfsrecreatie • onderdeel van Nationaal Landschap Veluwe • onderdeel van Natura 2000-gebied Veluwe met de bijbehorende habitats en soorten • groot wild: m.n. edelherten, wilde zwijnen (agrarische enclave Garderen - Speuld - Elspeek - Uddel geen wilde zwijnen) • leefgebied das • uitwisselingsmogelijkheden naar de omgeving: Voorthuizer Poort • cultuurhistorische waarden van o.m. grafheuvels, oude ontginningen en boerderijen, • abiotiek: aardkundige waarden, bodem, grondwaterreservoir • ecosysteemdiensten: recreatie, rust, drinkwater, militair oefenterrein • houtproductie
	aardkundige waarden	Stuwwal van de noordwestelijke Veluwe; Droogdal van Koudhoorn; Garderen; Doodijskuilen bij Ouwendorp
	waardevol open gebied of verkaveling	+
	parel	-
	natte landnatuur	-
ONTWIKKELINGSDOELEN	ontwikkelingsdoelen natuur en landschap GNN (omvorming, natuurontwikkeling)	<ul style="list-style-type: none"> • ontwikkeling natuurlijke bossen en bosranden • ontwikkeling bos met houtproductie • ontwikkeling heide en droge, schrale graslanden • ontwikkeling migratiemogelijkheden naar de Gelderse Vallei via de Voorthuizer Poort en andere verbindingen
	ontwikkelingsdoelen natuur en landschap Groene Ontwikkelingszone	<ul style="list-style-type: none"> • ontwikkeling natuurlijke bosranden • ontwikkeling droge, schrale graslanden • ontwikkeling migratiemogelijkheden naar de Gelderse Vallei via de Voorthuizer Poort en andere verbindingen • ontwikkeling ecologische waarden van cultuurgrond in de ontginningen • ontwikkeling cultuurhistorie en beleefbaarheid • verminderen barrièrewerking N344 en N797 • landschappelijk inpassen verblijfsrecreatie en andere bedrijven
	ecologische verbindingen met evz-model	-

